

Wiesława Lizińska, Renata Marks-Bielska, Joanna Janicka

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

CZYNNIKI ATRAKCYJNOŚCI INWESTYCYJNEJ W WYBRANYCH WOJEWÓDZTWACH POLSKI WSCHODNIEJ

Streszczenie: Celem pracy była ocena czynników kształtujących atrakcyjność inwestycyjną gmin wybranych województw Polski Wschodniej: warmińsko-mazurskiego, podlaskiego i lubelskiego. Badania ankietowe przeprowadzono w 78 gminach woj. warmińsko-mazurskiego, w 40 gminach woj. podlaskiego i 40 gminach woj. lubelskiego (w latach 2007–2009). Najważniejszymi czynnikami kształtującymi atrakcyjność inwestycyjną było: uzbrajanie terenu pod inwestycje (79% wskazań – czynnik istotny i wyraźny), infrastruktura techniczna (78%) oraz lokalizacja (75%).

Słowa kluczowe: atrakcyjność inwestycyjna, władze lokalne, Polska Wschodnia

1. Wstęp

W sytuacji, gdy akumulacja kapitału na poziomie poszczególnych województw jest niewystarczająca, to szansą na jego pozyskanie są inwestycje zewnętrzne, zwłaszcza w formie bezpośrednich inwestycji zagranicznych. Choć w literaturze krajowej, jak i zagranicznej nie ma jednoznacznej oceny wpływu inwestycji zagranicznych na region (kraj) goszczący, to wskazuje się na ich rolę np. w dziedzinie finansów, technologii, konkurencyjności przedsiębiorstw, powiązań z miejscowymi przedsiębiorstwami i społecznościami, zatrudnienia oraz ekologii¹. W literaturze zagranicznej

¹ M. Adler, G.V.G. Stevens, *The trade effects of direct investment*, „Journal of Finance” 1974, vol. 29, no. 2, s. 655–676; L. An-loh, *Trade effects of foreign direct investment. Evidence for Taiwan with four ASEA countries*, „Weltwirtschaftliches Archiv” 1995, heft 4, s. 737–747; E. Bojar, *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w obszarach słabo rozwiniętych*, Wydaw. PWN, Warszawa 2001; W. Karaszewski, *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne. Polska na tle świata*, TNOiK, Toruń 2004; K. Kojima, *The „flying geese” model of Asian economic development: Origin, theoretical extension, and regional policy implications*, „Journal of Asian Economics” 2000, no. 11; W. Lizińska, A. Żróbek, *Kapitał zagraniczny a zmiany w zatrudnieniu i placach w przedsiębiorstwach BIZ z regionu Warmii i Mazur*, w: *Bezrobocie w Polsce – diagnoza sytuacji, pożądane kierunki w ograniczaniu bezrobocia*, red. J. Ostaszewski, opracowanie naukowe z serii „Przedsiębiorczość”, SGH w Warszawie, Warszawa 2006, s. 301–310; T. Ozawa, *Foreign direct investment and economic development*, „Transnational Corporations” 1992, vol. 1, no. 1.

można zatem spotkać opracowania dotyczące uwarunkowań napływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych do poszczególnych krajów czy regionów².

Wobec niewielkich różnic makroekonomicznych pomiędzy krajami pozyskującymi inwestycje zagraniczne ważną rolę odgrywają różnice na poziomie regionalnym. Analizowane w literaturze naukowej teorie lokalizacji inwestycji wskazują, iż przy podejmowaniu decyzji lokalizacyjnych występuje grupa cech wspólnych, jednakże każdy z inwestorów z danej branży ma swoje indywidualne preferencje, które decydują o lokalizacji działalności. Swoboda wyboru lokalizacji inwestycji powoduje, iż poszczególne kraje i regiony konkurują o inwestorów, tworząc dla nich jak najlepsze warunki do prowadzenia działalności.

Według autorów raportu oceniającego atrakcyjność inwestycyjną w Polsce, opracowywanego przez Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową³ atrakcyjność inwestycyjna rozumiana jest jako zdolność skłonienia do inwestycji poprzez oferowanie kombinacji korzyści lokalizacji (określanych mianem czynników lokalizacji), możliwych do osiągnięcia w trakcie prowadzenia działalności gospodarczej. Czynniki te wynikają ze specyficznych cech obszaru, na którym rozwijana jest działalność gospodarcza. Obszary oferujące optymalną kombinację czynników lokalizacji są atrakcyjne inwestycyjnie, gdyż pozwalają na redukcję nakładów inwestycyjnych i bieżących kosztów funkcjonowania przedsiębiorstwa, ułatwiając maksymalizację zysków oraz zmniejszając ryzyko niepowodzenia inwestycji.

Atrakcyjność inwestycyjna kraju jest ściśle związana z oceną inwestora, który przy wyborze kraju lokaty bezpośredniej kieruje się stopniem liberalizacji gospodarki, poziomem fiskalizmu, równowagi ekonomicznej i społecznej, zmianami struktury własności oraz zmianami w polityce dochodowej państwa. Istotne są też tendencje zmian na rynku pracy, zwłaszcza jednostkowych kosztów pracy oraz relacji przedsiębiorców i państwa ze związkami zawodowymi. Im atrakcyjność inwestycyjna kraju jest wyższa, tym jest on w stanie skuteczniej konkurować o pozyskanie na dogodnych warunkach kapitału, technologii, *know-how* oraz powiązań z międzynarodową siecią dystrybucji. W przypadku zagranicznych inwestycji bezpośrednich, gdy inwestor strategiczny obejmuje pakiet kontrolny, korzyści odnoszą nie tylko nowi akcjonariusze, ale także interesariusze, tj. pracownicy, kadra zarządzająca, wierzyciele, partnerzy biznesowi, budżet. Jeśli jest to przedsięwzięcie z kapitałem mieszanym, to proporcjonalnie do pozycji kapitałowej korzyści odnoszą także lokal-

² L.K. Cheng, Y.K. Kwan, *What are the determinants of the location of foreign direct investment? The Chinese experience*, „Journal of International Economics” 2000, vol. 51, s. 379–400; J.H. Dunning, *The determinates of international production*, Oxford Economic Papers, New Series, 1973, vol. 25, no. 3; E.-G. Lim, *Determinants of, and the relation between, foreign direct investment and growth a summary of the recent literature*, IMF Working Papers, no. 01/175, Washington 2001.

³ *Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski*, red. T. Kalinowski, IBnGR, Gdańsk 2007.

ni akcjonariusze. Stąd też wynika coraz silniejsze dążenie gospodarek narodowych do podnoszenia swojej atrakcyjności inwestycyjnej⁴.

Zróźnicowanie i specyfika branżowa działalności gospodarczej powodują, że preferowane są różne czynniki lokalizacji. Nie można zatem mówić o absolutnej atrakcyjności inwestycyjnej obszarów. Rzeczywista atrakcyjność inwestycyjna danego obszaru może być więc określona jedynie dla konkretnej inwestycji. O tym, czy i gdzie inwestować, decyduje inwestor, który analizuje różne czynniki mające wpływ na efektywność przyszłej inwestycji⁵. Wymagania (potrzeby) stawiane przez inwestora miejscom potencjalnej lokalizacji inwestycji określane są mianem czynników lokalizacji. Są to walory użytkowe, które oferuje określone miejsce w celu najlepszego zaspokojenia potrzeb inwestora. Czynniki lokalizacji mają charakter stymulatorów lokalizacji działalności gospodarczej, gdyż przyciągają i stymulują określoną działalność na danym obszarze⁶.

Poziom rozwoju społeczno-gospodarczego województw w Polsce jest istotnie zróźnicowany, jednak nawet te najlepiej rozwinięte charakteryzuje pewien dystans wobec wyzwań konkurencji gospodarki globalnej w pozyskiwaniu inwestorów zagranicznych. W szczególnie trudnej sytuacji znajdują się zwłaszcza regiony słabiej rozwinięte. Według G. Gorzelaka⁷ wśród cech regionu obejmującego województwa Polski Wschodniej, które są możliwe do zmiany w średnim okresie (kilku lat), jest napływ kapitału zagranicznego. Natomiast T.G. Grosse⁸ wskazuje, iż głównym problemem obszarów peryferyjnych jest zapoczątkowanie procesów, które umożliwią ich rozwój, przełamanie peryferyjności i problemów gospodarczych związanych z dotychczasowymi strukturami i procesami gospodarczymi.

2. Cel i metodyka badań

Głównym celem pracy była ocena znaczenia czynników kształtujących atrakcyjność inwestycyjną gmin wybranych województw Polski Wschodniej: warmińsko-mazurskiego, podlaskiego i lubelskiego. Technika, którą posłużono się przy realizacji celu, była ankieta, a narzędziem prowadzonych badań – kwestionariusz ankiety. W arty-

⁴ J.W. Bossak, W. Bieńkowski, *Międzynarodowa zdolność konkurencyjna kraju i przedsiębiorstw. Wyzwania dla Polski na progu XXI wieku*, SGH, Warszawa 2004.

⁵ E. Bojar, *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w obszarach słabo rozwiniętych*, PWN, Warszawa 2001.

⁶ W. Budner, *Lokalizacja przedsiębiorstw. Aspekty ekonomiczno-przestrzenne i środowiskowe*, Akademia Ekonomiczna w Poznaniu, Poznań 2004.

⁷ G. Gorzelak, *Strategiczne kierunki rozwoju Polski Wschodniej. Ekspertyzy do Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2007.

⁸ T.G. Grosse, *Wybrane koncepcje teoretyczne i doświadczenia praktyczne dotyczące rozwoju regionów peryferyjnych. Ekspertyzy do Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2007.

kule przedstawiono wyniki opracowane na podstawie danych uzyskanych w trakcie badań empirycznych. Kwestionariusz wysłany został do wszystkich gmin województw: warmińsko-mazurskiego (na przełomie lat 2007 i 2008) oraz podlaskiego i lubelskiego (na przełomie lat 2008 i 2009). Odpowiedzi na pytania zawarte w kwestionariuszu udzieliło 78 gmin woj. warmińsko-mazurskiego (ok. 67% gmin w województwie), 40 gmin z woj. podlaskiego (ok. 34% ogółu gmin w województwie) i 40 gmin z woj. lubelskiego (ok. 19% ogółu gmin w województwie). Uzyskane wyniki z badań bezpośrednich odniesiono również do wyników raportu opracowanego przez Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową⁹.

3. Ocena czynników atrakcyjności inwestycyjnej gmin uczestniczących w badaniu

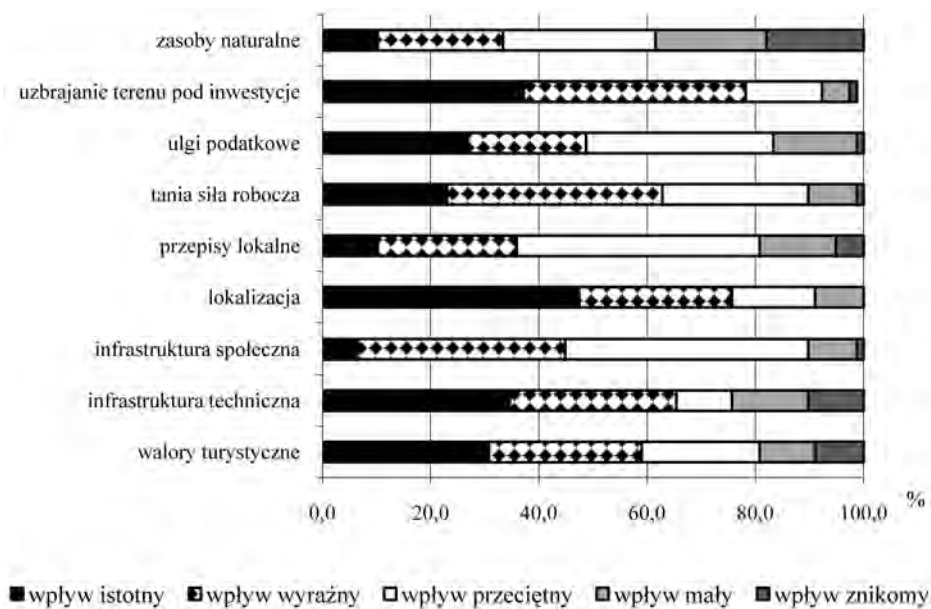
Istotną rolę w podnoszeniu atrakcyjności inwestycyjnej regionów i pozyskiwaniu inwestorów pełnią lokalne samorządy terytorialne. To one mają duży wpływ na tworzenie warunków zachęcających przedsiębiorców do prowadzenia działalności gospodarczej na danym obszarze, ponadto to do nich jako pierwszych zgłaszają się zazwyczaj potencjalni inwestorzy. Aktywność władz lokalnych wpływa na ogół korzystnie na czynniki lokalizacji inwestycji, relacje z inwestorami oraz efekty działalności inwestycyjnej podejmowanej na terenie gminy. Znajomość czynników lokalizacji i właściwa ocena posiadanych zasobów pozwalają władzom gminy określić stopień niedopasowania istniejących warunków do oczekiwań inwestorów, określić plan działania w celu pozyskania kapitału zagranicznego oraz podjąć odpowiednie czynności zmierzające do promocji gminy.

O atrakcyjności inwestycyjnej decydują różnorodne czynniki. Do czynników tych badane gminy zaliczyły: zasoby naturalne, infrastrukturę techniczną, infrastrukturę społeczną, lokalizację, przepisy lokalne, tanią siłę roboczą, ulgi podatkowe, uzbrajanie terenu pod inwestycje i walory turystyczne. Ankietowani z woj. podlaskiego uznali, że najistotniejszym czynnikiem wpływającym na atrakcyjność inwestycyjną jest stan infrastruktury technicznej (57,5% wskazań – rysunek 2), w woj. lubelskim uważała tak połowa respondentów (rysunek 3), natomiast w woj. warmińsko-mazurskim czynnik ten został oceniony jako istotny dopiero na trzecim miejscu (34,6% – rysunek 1). Stan infrastruktury technicznej, zwłaszcza transportowej, dla przedsiębiorstw międzynarodowych jest istotny ze względu na fakt, iż inwestycje takich przedsiębiorstw mają często charakter proeksportowy i ich produkcja z nowych zakładów trafia często za granicę. Jeśli eksport towarów jest dominującym celem takiego przedsiębiorstwa, to wówczas lokalizacja inwestycji powinna uwzględniać bliskie położenie wobec ważnego węzła komunikacyjnego (międzynarodowego), a stan infrastruktury transportowej w pozostałej części regionu jest mniej istotny,

⁹ B. Wyżnikiewicz, *Analiza ekonomiczna potencjału gospodarczego Polski Wschodniej*, PAIiZ, Warszawa 2010 (www.paiz.gov.pl).

zwłaszcza jeśli dostawcami surowców czy półproduktów są inne filie przedsiębiorstwa macierzystego za granicą.

Według respondentów z woj. warmińsko-mazurskiego czynnikiem, który w największym stopniu kształtuje atrakcyjność inwestycyjną, jest lokalizacja, która otrzymała 47,4% wskazań (rysunek 1).

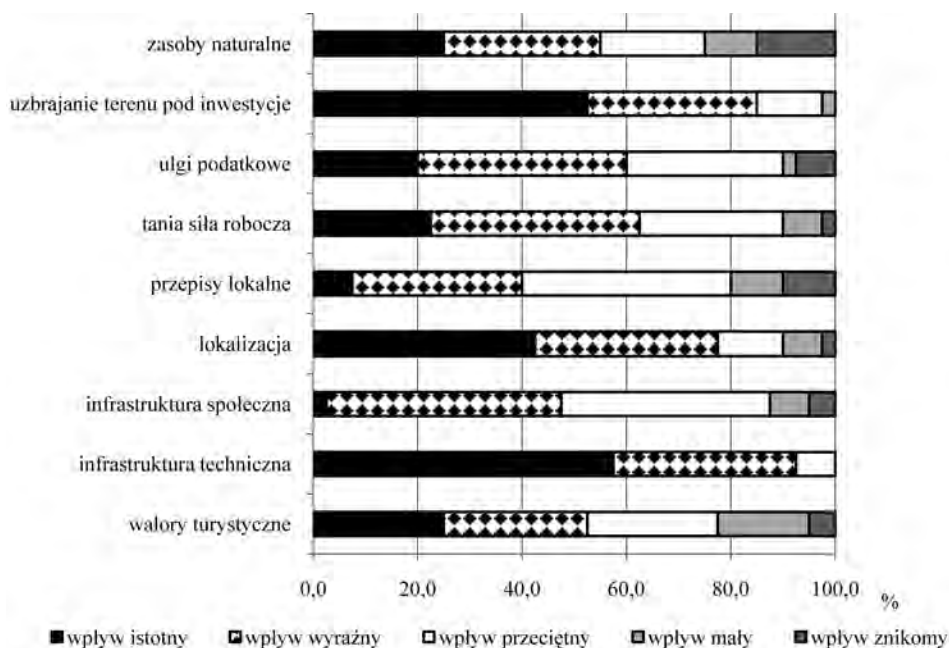

Rys. 1. Wpływ wybranych czynników na atrakcyjność inwestycyjną wg władz lokalnych woj. warmińsko-mazurskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania.

Jako drugi najistotniejszy czynnik kształtujący poziom atrakcyjności inwestycyjnej wskazano uzbrojenie terenów pod inwestycje (52,5% wskazań w woj. podlaskim, 37,5% w woj. lubelskim i 37,2% w woj. warmińsko-mazurskim). Istotność tego czynnika potwierdzają wyniki badań prowadzonych przez Polską Agencję Informacji i Inwestycji Zagranicznych, które wskazują, iż szczególnie w regionach Polski Wschodniej przygotowanie gruntów pod inwestycje jest bardzo słabe¹⁰. Dobry i bardzo dobry stan infrastruktury technicznej oraz oferowanie potencjalnym inwestorom terenów przygotowanych pod inwestycje bez wątpienia istotnie wpływa na atrakcyjność inwestycją regionu. Oba te czynniki są jednocześnie w zasięgu aktywności lokalnych władz.

¹⁰ Tamże.

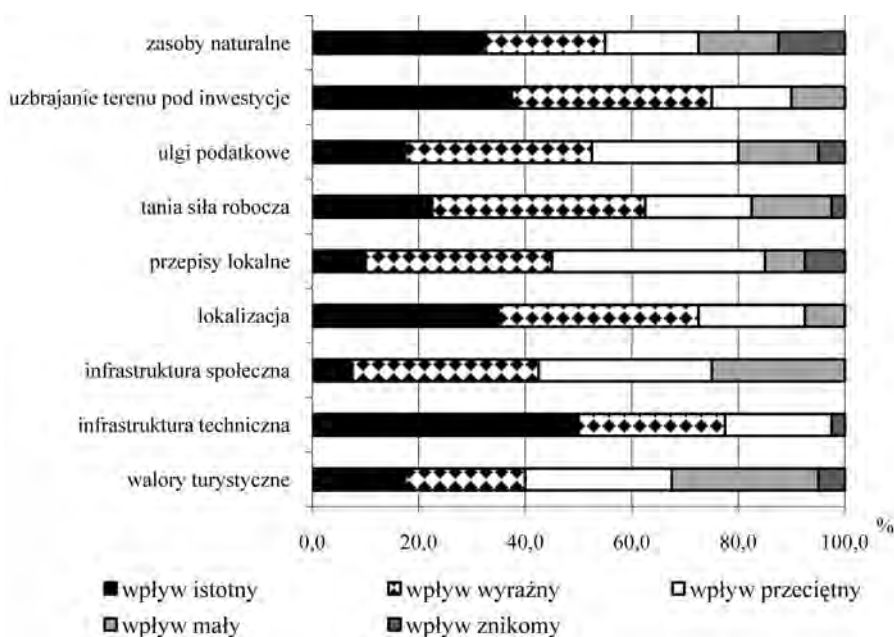

Rys. 2. Wpływ wybranych czynników na atrakcyjność inwestycyjną wg władz lokalnych woj. podlaskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania.

Bardzo wysoka ocena znaczenia czynnika atrakcyjności inwestycyjnej w woj. warmińsko-mazurskim w postaci lokalizacji wynika prawdopodobnie w fakt, iż położenie tego województwa, określane często mianem peryferyjnego, w dużym stopniu determinuje pozyskiwanie inwestorów zewnętrznych, choć z drugiej strony może być też atutem ze względu na bliskość np. obwodu kaliningradzkiego. Według analityków Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową demokratyczne przemiany na Białorusi i poprawa stosunków z Rosją mogą przyczynić się do dynamicznego wzrostu znaczenia rynków wschodnich jako rynków nienasyconych i posiadających duży potencjał rozwojowy. Województwa Polski Wschodniej mogą wówczas stać się optymalnym obszarem do ekspansji gospodarczej na Wschód. Obszar wschodnich regionów Polski będzie również dobrym miejscem lokalizacji centrów dystrybucyjnych i rozpoczynania działalności opartej na transporcie i logistyce. Jednak aby było to możliwe, konieczna jest poprawa infrastruktury transportowej w tych regionach, która w chwili obecnej charakteryzuje się zbyt słabą przepustowością wobec natężenia ruchu. Powstanie dróg ekspresowych i autostrad powinno umożliwić połączenie województw Polski Wschodniej z ogólnopolską siecią dróg szybkiego ruchu.

Władze lokalne w gminach objętych badaniem wskazały, że na atrakcyjność inwestycyjną w sposób wyraźny wpływają: infrastruktura społeczna (woj. podlaskie

Rys. 3. Wpływ wybranych czynników na atrakcyjność inwestycyjną wg władz lokalnych woj. lubelskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania.

– 45% wskazań, woj. lubelskie – 35% wskazań, woj. warmińsko-mazurskie – 38,5% wskazań oraz 44,9% jako czynnik przeciętnie wpływający), tania siła robocza (40% wskazań w każdym z regionów) i ulgi podatkowe (woj. podlaskie – 40% wskazań, woj. lubelskie – 35% wskazań, w woj. warmińsko-mazurskim 26,9% wskazań jako czynnik istotny). O ile lokalne władze wpływają na wysokość przyznawanych ulg podatkowych, o tyle trudno jest wskazać samorząd lokalny jako odpowiedzialny za dostęp inwestorów do taniej siły roboczej na obszarze gminy. Optymalną kombinacją cech zasobów siły roboczej danego układu terytorialnego dla inwestora zagranicznego jest niski koszt przy jednoczesnym wysokim poziomie kwalifikacji zawodowych. Jest to szczególnie istotne w przypadku branż pracochłonnych, a takie wskazuje się jako te, które są w stanie przyciągnąć inwestorów zagranicznych w badanych regionach (przemysł rolno-spożywczy, meblarski, usługi – w tym głównie usługi turystyczne i usługi z zakresu obsługi biznesu, które rozwijają się dynamicznie wskutek poszukiwania przez firmy możliwości obniżania kosztów i związanej z tym rezygnacji z części zadań niewiążących się bezpośrednio z podstawową działalnością przedsiębiorstwa).

Duże zasoby taniej siły roboczej będą prawdopodobnie generowały wysoki wskaźnik poziomu bezrobocia, co może zachęcać inwestorów do lokalizacji in-

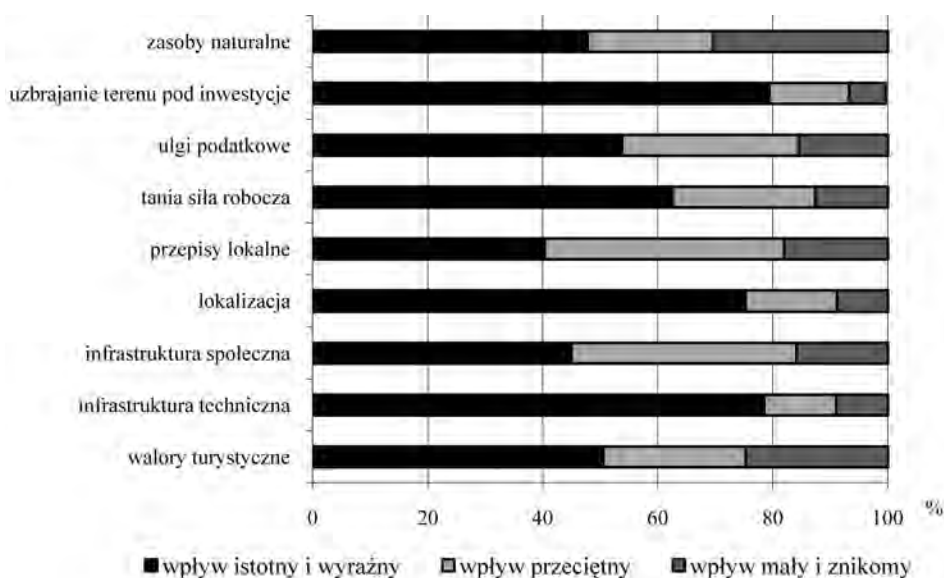
westycji na terenie danego układu terytorialnego. Z drugiej jednak strony może to sugerować niską chłonność lokalnego rynku, co w konsekwencji może ograniczać zainteresowanie ze strony przedsiębiorstw, które w swej strategii zakładają, iż będą oferować produkty lub usługi na rynek lokalny (regionalny).

Około 40% wskazań ankietowanych gmin w woj. podlaskim i tyle samo w woj. lubelskim oraz 44,9% w woj. warmińsko-mazurskim dotyczyło przeciętnego wpływu lokalnych przepisów na atrakcyjność inwestycyjną badanego układu lokalnego. Przedstawiciele gmin badanych województw za czynniki w małym stopniu oddziałujące na atrakcyjność inwestycyjną uznali walory turystyczne (w woj. lubelskim – 27,5% wskazań, w woj. podlaskim – 17,5% wskazań) oraz zasoby naturalne (20,5% wskazań w woj. warmińsko-mazurskim, w woj. podlaskim – 15% wskazań, a w woj. lubelskim – 12,5%).

Znaczenie zasobów naturalnych w kształtowaniu atrakcyjności inwestycyjnej władze lokalne oceniły wyżej na terenie województw: podlaskiego i lubelskiego, natomiast niżej oceniono w nich znaczenie walorów turystycznych. Inaczej natomiast kształtowały się wskaźniki tych dwóch czynników w woj. warmińsko-mazurskim. Walory turystyczne oceniono w nim bowiem bardzo wysoko (wpływ istotny i wyraźny – łącznie 59% wskazań), niżej natomiast oceniono zasoby naturalne (wpływ mały i znikomy – łącznie 38,4% wskazań). Województwo warmińsko-mazurskie jest postrzegane jako region typowo turystyczny, a jego walory środowiskowo-turystyczne są atutem nie tylko dla rozwoju turystyki, ale również czynnikiem pozytywnie kształtującym atrakcyjność inwestycyjną w kontekście lokalizacji inwestycji ekologicznych i produkcji żywności ekologicznej. Tego typu walory stają się coraz bardziej istotne dla przedsiębiorstw. Według ekspertów Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową stan środowiska naturalnego regionów Polski Wschodniej sprzyja lokalizacji inwestycji opartych na wykorzystaniu walorów ekologicznych danego regionu, a odpowiednia ich promocja może stać się jednym z czynników przyciągających inwestorów.

Czynniki decydujące o napływie inwestorów do danego układu lokalnego to z jednej strony pewne wymagania (potrzeby) stawiane przez inwestora, które powinny spełniać określone miejsca, z drugiej zaś są to określone walory, jakimi dysponują dane obszary mogące zaspokoić potrzeby inwestora. Istotna jest zatem jak największa zgodność wymagań inwestora z walorami obszaru, bowiem to w wielu przypadkach decyduje o lokalizacji inwestycji w danym miejscu. Na podstawie analizy oceny czynników atrakcyjności inwestycyjnej dokonanej przez władze lokalne wszystkich trzech województw można stwierdzić, iż wśród wybranych czynników zdecydowanie dominują trzy: uzbrajanie terenu pod inwestycje (79% wskazań jako czynnik o wpływie istotnym i wyraźnym), infrastruktura techniczna (78%) oraz lokalizacja (75%) (rysunek 4).

Wśród analizowanej grupy czynników najmniej wskazań jako na czynnik istotny i wyraźny posiadały przepisy lokalne. Ocena taka może wynikać z faktu, iż władze lokalne nie chciały przypisywać zbyt dużej rangi czynnikowi, który zależy właśnie od nich, a z drugiej strony coraz częściej nawet najbardziej przychylnie dla rozwoju

Rys. 4. Wpływ wybranych czynników na atrakcyjność inwestycyjną wg władz lokalnych badanych województw

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania.

inwestycji przepisy lokalne nie są w stanie zrekompenzować braków, w stosunku do których możliwość oddziaływania władz lokalnych jest już czasami ograniczona (poziom infrastruktury technicznej, jakości sieci transportowej – zwłaszcza w kontekście powiązań ogólnokrajowych czy międzynarodowych).

4. Podsumowanie

Wiedza na temat czynników decydujących o atrakcyjności inwestycyjnej danego układu lokalnego i właściwa ocena posiadanych zasobów pozwalają władzom gminy określić stopień niedopasowania istniejących warunków do oczekiwań inwestorów. To z kolei powinno być wykorzystane przez określone władze do stworzenia planu działania mającego na celu wspieranie stymulantów inwestycji i ograniczanie destymulantów. Zakres podejmowanych działań będzie uzależniony z jednej strony od znajomości tych czynników, z drugiej zaś od faktycznych możliwości organizacyjno-finansowych danego układu. Wśród ocen badanych gmin wybranych województw Polski Wschodniej można zauważyć, iż zdecydowanie dominują trzy czynniki kształtujące atrakcyjność inwestycyjną: uzbrajanie terenu pod inwestycje (79% wskazań jako czynnik o wpływie istotnym i wyraźnym), infrastruktura techniczna (78%) oraz lokalizacja (75%). W woj. warmińsko-mazurskim najczęściej wskazań otrzymał czynnik lokalizacji (47,4%), który oceniono jako istotnie oddziaływujący

na atrakcyjność inwestycyjną. W woj. podlaskim najwięcej wskazań odnotowano w przypadku infrastruktury technicznej (57,5% wskazań jako na czynnik istotny), podobną ocenę odnotowano w przypadku gmin woj. lubelskiego (50% wskazań).

Literatura

1. Adler M., Stevens G.V.G., *The trade effects of direct investment*, „Journal of Finance” 1974, vol. 29, no. 2.
2. An-loh L., *Trade effects of foreign direct investment. Evidence for Taiwan with four ASEA countries*, „Weltwirtschaftliches Archiv” 1995, heft 4.
3. *Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski*, red. T. Kalinowski, IBnGR, Gdańsk 2007.
4. Bojar E., *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w obszarach słabo rozwiniętych*, Wydaw. PWN, Warszawa 2001.
5. Bossak J.W., Bieńkowski W., *Międzynarodowa zdolność konkurencyjna kraju i przedsiębiorstw. Wyzwania dla Polski na progu XXI wieku*, SGH, Warszawa 2004.
6. Budner W., *Lokalizacja przedsiębiorstw. Aspekty ekonomiczno-przestrzenne i środowiskowe*, Akademia Ekonomiczna w Poznaniu, Poznań 2004.
7. Cheng L.K., Kwan Y.K., *What are the determinants of the location of foreign direct investment? The Chinese experience*, „Journal of International Economics” 2000, vol. 51.
8. Dunning J.H., *The determinates of international production*, Oxford Economic Papers, New Series, 1973, vol. 25, no. 3.
9. Gorzelak G., *Strategiczne kierunki rozwoju Polski Wschodniej. Ekspertyzy do Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2007.
10. Grosse T.G., *Wybrane koncepcje teoretyczne i doświadczenia praktyczne dotyczące rozwoju regionów peryferyjnych. Ekspertyzy do Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2007.
11. Karaszewski W., *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne. Polska na tle świata*, TNOiK, Toruń 2004.
12. Kojima K., *The „flying geese” model of Asian economic development: Origin, theoretical extension, and regional policy implications*, „Journal of Asian Economics” 2000, no. 11.
13. Lim E.-G., *Determinants of, and the relation between, foreign direct investment and growth a summary of the recent literature*, IMF Working Papers, no. 01/175, Washington 2001.
14. Lizińska W., Źróbek A., *Kapitał zagraniczny a zmiany w zatrudnieniu i płacach w przedsiębiorstwach BIZ z regionu Warmii i Mazur, w: Bezrobocie w Polsce – diagnoza sytuacji, pożądane kierunki w ograniczaniu bezrobocia*, red. J. Ostaszewski, opracowanie naukowe z serii „Przedsiębiorczość”, SGH w Warszawie, Warszawa 2006.
15. Ozawa T., *Foreign direct investment and economic development*, „Transnational Corporations” 1992, vol. 1, no. 1.
16. Wyżnikiewicz B., *Analiza ekonomiczna potencjału gospodarczego Polski Wschodniej*, PAIiZ, Warszawa 2010 (www.paiz.gov.pl).

INVESTMENT ATTRACTIVENESS FACTORS IN SELECTED REGIONS OF EASTERN POLAND

Summary: The purpose of the present study is to estimate the investments attractiveness factors of communes in selected regions of Eastern Poland: warmińsko-mazurskie, podlaskie and lubelskie. The research covered 78 communes of warmińsko-mazurskie voivodship, in 40 communes of podlaskie and in 40 communes of lubelskie (in the years 2007-2009). The main factors determining the level of attractiveness were: land for investment (79% of recommendations – essential and distinct factor), technical infrastructure (78%) and location (75%).